

Den ortodokse kirke: Historie – lære – trosliv

Caroline Serck-Hanssen
Oslo: St. Olav forlag 2021
359 sider. ISBN 9788270243877

Omtalt af **Maria Borup** [cand.mag. i religionsvidenskab, maria.borup@hotmail.com]

I en tid, hvor antallet af ortodokse migranter i de nordiske lande er støt stigende, men hvor viden om ortodoks kristendom på disse breddegrader fortsat er sparsom, er kunsthistoriker Caroline Serck-Hanssens bog et velkomment bidrag. Intentionen med bogen er at give den alment nysgerrige læser en letlæselig introduktion til den ortodokse kirke på norsk. Serck-Hanssen kommer vidt omkring; fra teologiske diskussioner i oldkirken til den nutidige kirkepolitiske konflikt i Ukraine. Mens bogen trækker lange historiske linjer op og forklarer komplekse trosspørgsmål og ritualer, er dens stærkeste og væsentligste nye bidrag dog dens skildring af den ortodokse kirke i Norge, historisk og frem til i dag.

Bogen er opdelt i en introduktion og tre hoveddele: historie, teologi og lære samt trosliv.

I introduktionen giver Serck-Hanssen først et nyttigt overblik over den indviklede ortodokse kirkeorganisation; formidlet klart og letforståeligt. I anden del af afsnittet, som er en oversigt over de forskellige lokale ortodokse kirker, får fremstillingen dog lidt karakter af et leksikonopslag, og hovedkilden til beskrivelserne af flere af kirkerne er Wikipedia. Afsnittet fungerer til at give et hurtigt overblik over bredden i de lokale ortodokse kirker, men ville have haft gavn af flere kildehenvisninger, så læseren selv kunne søge yderligere information.

Historiekapitlet, som er bogens længste, følger den kirkehistoriske udvikling fra oldkirken til nutiden. Både kronologisk og tematisk spænder kapitlet derfor meget bredt, omend Serck-Hanssen foretager en række prioriteringer: Fokus er på

udviklingen af østlig ortodoks kristendom i Byzants frem til Konstantinopels fald i 1453 og derefter beskrives (meget) kort den efterfølgende udvikling frem til slutningen af 1900-tallet, hvor en lang række ortodokse kirker søgte om selvstændighed (autokefali) i forbindelse med fremkomsten af de moderne nationalstater. Dernæst beskriver tre underkapitler den historiske udvikling i Rusland og Norge frem til nutiden. Argumentet for dette særskilte fokus på Rusland er den russisk-ortodokse kirkes status som den største blandt de lokale ortodokse kirker og dens geografiske og historiske forbindelser med Norge. Der vies særligt plads til at beskrive kirkens nutidige position i Rusland, blandt andet forholdet til den russiske stat, dens syn på moral, etik og menneskerettigheder og dens kirkepolitiske strid med patriarkatet i Konstantinopel over kirkekonflikten i Ukraine. Hvor den historiske fremstilling i dette kapitel ellers har været forholdsvis deskriptiv, forholder Serck-Hanssen sig i denne del mere analyserende og reflekterende til spørgsmålet om den russisk-ortodokse kirkes position; en tilgang som gerne måtte have været udbredt til større dele af bogen.

Kapitlet om Norge er specielt interessant, og det er også her, Serck-Hanssens særlige interesse for at demonstrere, hvordan den ortodokse kirke er del af Norges historie, kommer til udtryk. Vi får blandt andet indblik i historien om den russiske munk Trifon, der slog sig ned tæt ved den nuværende norsk-russiske grænse i midten af 1500-tallet, etablerede et velfungerende kloster og begyndte at drive mission blandt skoltlesamerne, hvoraf størstedelen stadig tilhører den ortodokse kirke i dag. Serck-Hanssen beskriver indlevende historien frem til nutiden og giver et detaljeret overblik over den ortodokse kirkes aktuelle situation, menigheder osv. i Norge i dag. Kapitlet er ledsaget af mange fotografier, flere taget af forfatteren selv, hvilket bidrager til at levendegøre fortællingen.

I kapitlet om teologi og lære forklarer Serck-Hanssen først det vigtige ortodokse koncept *Traditionen*, hvorefter hun gennemgår en række centrale dogmer og holdninger til kirkens rolle i verden. Hendes fremstilling er klar og tydelig og læner sig tæt op ad henvisninger til Bibelen og kirkefædrene, som fortolkes med det, som fra et religionsvidenskabeligt ståsted ville betegnes som et »indefra-perspektiv«, med henvisning til moderne russiske og vestlige ortodokse teologer, særligt metropolitene Hilarion (Alfejev) og Kallistos Ware. Som udgangspunkt problematiserer eller analyserer Serck-Hanssen således ikke videre på de teologiske positioner, hun gengiver, men enkelte steder, særligt i afsnittet om etik, som er baseret på den russisk-ortodokse kirkes centrale dokument »Grundlaget for den russisk-ortodokse kirkes sociale koncept« (2000), har hun flere gode nuanceringer.

I tredje og sidste hovedkapitel om troslære er fokus på kirken; på kirkebygningen og dens indretning, herunder ikoner, kirkeåret med alle dets højtider, sakramenterne, gudstjenesterne og særligt liturgien, hvis opbygning forklares i detaljer, og endelig er et par sider viet til klostervæsenet. Kapitlet er oplysende og velegnet til at slå op i, men enkelte steder, for eksempel i beskrivelsen af liturgien, bliver de mange

detaljer næsten overvældende for læseren. Jeg vil fremhæve afsnittet om ikoner som særligt velskrevet og oplysende – her er kunsthistorikeren tydeligt i sit es.

Samlet set har Serck-Hanssen skrevet en detaljerig og oplysende introduktion til den ortodokse kirke, særligt for den, som ikke har et større forhåndskendskab til emnet. Komplekse emner forklares i et klart og tilgængeligt sprog, og bogen er ualmindelig flot og rigt illustreret. Da bogen er et oversigtsværk snarere end en forskningspublikation, er den overvejende deskriptiv, og man skal som læser ikke forvente dybdegående analyser. Vi får primært indblik i byzantinsk, russisk-ortodoks kristendom, fortolket fra et vestligt perspektiv af en forfatter, som selv er indenfor denne religiøse tradition, men som formår at formidle stoffet til den almene læser.

Bogen kan i høj grad anbefales til alle, som er interesserede i at få en introduktion til ortodoks kristendom, der i disse år oftere og oftere nævnes som værdipolitisk grundlag for flere af de østeuropæiske stater, og som også i Norden får en gradvist større tilstedeværelse.